Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Miren Lete Oiartzabal

Errenteria, Gipuzkoa (1935)

Aurkibidea

Biografia

Errenteria-Oreretako Goiko kalean jaio zen. Aita Goiko kalekoa zuen; ama, berriz, Añorgan jaioa eta Andoainen bizitakoa zen, baina gaztetan Garcia jostundegira neskame etorri zen, izeba baitzuen bertakoarekin ezkondua. Mirenek mojekin ikasi zuen eta gero bi urtez Rosaren eskola partikularretara joan zen. Hamalau urterekin hasi zen lanean Niessen lantegian. 36ko gerran, aita Bilbora joan zen eta Jose Antonio Agirre lehendakariaren zaindari izan zen. Bilbon harrapatu eta kartzelan sartu zuten. Langile batailoietan aritu zen ia lau urtez. Gerran zela, bost urteko semea, Mirenen anaia, gaitzak jota hil zen. Gerra bukatuta, aita bueltatu zenean, lehengo lantokian hasi zen berriro lanean, Luzuriagan. Gerra denboran, antzerkia euskaraz egiteagatik amaren ahizpari ilea moztu zioten eta herritik paseatzera behartu zuten. Mirenek eskola bukatutakoan, josten ikasi zuen Foruen Plazan zegoen Joakiren jostundegian. Jose Krutz Sarasola errenteriarrarekin ezkondu zen eta legeak hartara behartzen zuenez (emakume ezkonduek ezin zuten lanean segi), Niessengo lana utzi zuen. Ordurako senarrak burdindegia zuen Foru Plazan eta han aritu zen lanean. Iztietan bizi izan dira eta bi alaba dituzte.

Zintak

ERR-010

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Zabala, Edurne
- **Data**: 2010-03-17
- **Iraupena**: 90 min

- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Garbitzeko ohiturak

- **Erref**: ERR-010/004
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 00:07:23. **Bukatu**: 00:10:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Beraien etxeak Goiko kalera ematen zuen; etxearen atzeko aldean, ordea, mendia zegoen: baratzeak, Rosaren eskola, garbitegia... Beraiek etxean garbitzen zuten arropa eskuz. Etxeko altzariak eta lurra egurrezkoak ziren eta nola garbitzen zuten azaltzen du. Murillotarrek etxean egiten zuten xaboia eta haiei erosten zizkieten xaboi puskak. Arropa garbitzeko denbora behar izaten zen.

2. Umetako jolasak

- **Erref**: ERR-010/005
- **Iraupena**: 0:04:01. **Hasi**: 00:10:53. **Bukatu**: 00:14:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:
Lehen etxe askotan ateak zabalik egoten ziren. Umetan kalean aritzen ziren jolasten: txingaka, sokasaltoan, "a la liga", kanikatan... Kalean aritzen ziren jolasten; kotxe gutxi pasatzen ziren lehen.

3. Kaleko dendetan erosketak egiten

- **Erref**: ERR-010/006
- **Iraupena**: 0:03:21. **Hasi**: 00:14:54. **Bukatu**: 00:18:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:
Goiko kalean zer denda zeuden aipatzen du: limonada-denda, janari-denda...

Behin, janari-denda hartan gertatutako anekdota kontatzen du. Miren joaten zen erosketak egitera; ez zuen dirurik erabiltzen, baizik eta erositakoa libreta batean apuntatzen zuen dendariak, astean behin dena batera ordaintzeko.

4. Aitaren zoria gerran

- **Erref**: ERR-010/008
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:19:44. **Bukatu**: 00:21:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Aita Jose Antonio Agirreren zaindaria izan zen, eta nazionalak sartu zirenean, kartzelara eraman zuten hasieran, eta geroago Langileen Batailoira.

5. Aitaren lana gerra aurretik eta gerran

- **Erref**: ERR-010/009
- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 00:21:25. **Bukatu**: 00:23:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Aitak Luzuriagan egiten zuen lan gerra aurrean; gerra hasitakoan, Bilbora egin zuen ihes. Aita gudari izan zen Bilbon eta Joxe Antonio Agirre lehendakariaren zaindari-lanetan aritu zen.

6. Gerrako momentu latzak

- **Erref**: ERR-010/010
- **Iraupena**: 0:02:33. **Hasi**: 00:23:07. **Bukatu**: 00:25:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Gerran, aita kartzelara eraman zuten, eta baldintza txarretan egon zen han. Gero, zigor gisa, Langileen Batailoian egon zen. Azkenean, ia 4 urte etxetik kanpo eman ostean, etxera itzuli zen. Bitarte horretan, beraiek ez zuten haren berririk izan. Amak oso gaizki pasa zuen gerra garaian: senarraren berririk ez eta semea hil zitzaion. Familiak asko lagundu zion.

7. Mirenen izebak jasotako zigorra

- **Erref**: ERR-010/011
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:25:40. **Bukatu**: 00:27:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Gerra garaian, amaren ahizpa bati ilea moztu zioten eta herritik ibilarazi zuten, antzerkia euskaraz egin izanagatik zigortzeko.

8. Emakumeen bilera "klandestinoak"

- **Erref**: ERR-010/012
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:27:17. **Bukatu**: 00:28:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Emakumeak gerra garaian elkartu egiten ziren tertulia egitera, senarren zoriari buruz kezkatuta. Bilera haiek egitea ere debekatu egin zieten.

9. Mirenen amaren sufrimendua

- **Erref**: ERR-010/014
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:29:25. **Bukatu**: 00:30:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:
Amak gerrako kontuak oso gogoan zituen eta Mireni kontatzen zizkion: semea gaixo izan zuen, herrian laguntza ukatu zioten, eta azkenean semea hil egin zitzaion.

10. Aitaren izaera eta trebeziak

- **Erref**: ERR-010/015
- **Iraupena**: 0:02:05. **Hasi**: 00:30:52. **Bukatu**: 00:32:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Aitak, "Batallón de Trabajadorestik" itzulitakoan, ospitale batera joan behar izan zuen, ez baitzegoen ondo. Aita zaku batekin etorri zen etxera, dena jasotzea gustatzen baitzitzaion noizbait behar izango zenerako. Aita abila zen konponketak egiten.

11. Aita gerratik itzultzeko egindako ahaleginak

- **Erref**: ERR-010/016
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:32:57. **Bukatu**: 00:34:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Gerra bukatutakoan, aita etxera itzuli zenean, Luzuriagan hasi zen berriro lanean. Langileen Batailoira joan baino lehen, ama saiatu zen aita etxera itzul zedin laguntzen; baina jendeak trabak jarri zizkion eta ezin izan zuen etorri urte batzuk igaro arte.

12. Bikarioarekin balkoitik izandako elkarrizketa

- **Erref**: ERR-010/019
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 00:38:02. **Bukatu**: 00:39:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Elizaren pareko etxean bizi ziren beraiek, eta bikarioekin harreman handia eduki izan dute. Bikario batekin izandako elkarrizketa kontatzen du. Apaizgaiak ere ibiltzen ziren, han eta haien janzkera nolakoa zen azaltzen du.

13. Niessenen lanean aritu zenekoa

- **Erref**: ERR-010/026
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 00:47:49. **Bukatu**: 00:49:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:
Niessenen muntaketan aritzen zen lanean. Denak emakumeak ziren bere inguruan. Fabrikak zer departamentu zituen azaltzen du. Komunera joaten zirenean, kontrolatu egiten zituzten.

14. Niessengo lan-ordutegia

- **Erref**: ERR-010/027
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:49:55. **Bukatu**: 00:50:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:
Niessenen lanean zebilenean, zer ordutegi izaten zituzten azaltzen du. Bazkaltzera etxera joaten ziren.

15. Niessengo lanak eta soldatak

- **Erref**: ERR-010/028
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:50:54. **Bukatu**: 00:52:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:
Emakumeak muntaketan aritzen ziren Niessenen; gizonak, ordea, prentsatzeko makinatan. Soldata zeren arabera jasotzen zuten azaltzen du.

16. Ezkondu arte Niessenen lanean

- **Erref**: ERR-010/029
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:52:06. **Bukatu**: 00:53:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Ezkondu arte ibili zen Miren Niessenen lanean; greba bat ezagutu zuen bitarte horretan.

17. Zumardira musika entzutera

- **Erref**: ERR-010/030
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:53:52. **Bukatu**: 00:55:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:
Gaztetan, ostegunetan gramola izaten zen zumardian eta igandetan banda. Euria egiten bazuen ere, aterkiarekin dantzatzen zuten.

18. Erlijioaren indarra mutil-lagunarekin ateratzen hasi zen garaian

- **Erref**: ERR-010/032
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:56:16. **Bukatu**: 00:58:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Senarra zumardian ezagutu zuen Mirenek: pixkanaka hasi ziren elkarrekin planak egiten. Lehen erlijioak indar handia zuen: urtean behin misioak izaten ziren, konfesatu egin behar izaten zuten, kongregazioak zeuden...

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-24

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com